

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه شهید چمران اهواز

۹۳۵۵۵۳۰۲۰۱

دانشگاه شهید چمران اهواز

پردیس دانشگاهی

پایان نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد رشته علوم اجتماعی

عنوان:

بررسی جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی با رفتارهای زیست محیطی

مسئولانه

(مورد مطالعه: شهروندان ۱۵ سال و بالاتر شهر اهواز)

استاد راهنما:

دکتر عبدالرضا نواح

استاد مشاور:

آقای عزیز حزباوی

نگارنده

شعبان محمدی

شهریور ماه ۱۳۹۳

شکر و قدردانی

افتادگی آموزگار طالب فیضی هرگز نخورد آب زمینی که بلند است

سپاس و ستایش بیکران به درگاه ایزدمنان که توفیق تلاش برای دانستن را به من

عطا فرمود. اکنون که به یاری خداوند متعال رساله‌ی خود را در مقطع کارشناسی ارشد به

پایان رسانده‌ام. به مصداق آیه‌ی شریفه (من لم یسکر المخلوق لم یسکر الخالق)

ابتداء بر خود لازم می‌دانم از کلیه سرورانی که در مراحل مختلف این پژوهش مرا یاری

نموده‌اند صمیمانه شکر و قدردانی نمایم.

پاسکزاری از:

از استاد راهبهای فاضل، اندیشمند و مهربانم، جناب آقای دکتر نواح که مرا صمیمانه و مشفقانه در انجام این رساله، یاری نموده اند، با نهایت احترام پاسکزاری می‌نمایم. از استاد فرهیخته جناب آقای عزیز حزباوی که با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشید و گلشن سرای علم و دانش را بارانهای باو مشورت‌های کارساز و سازنده بارور ساختند، تقدیر و تشکر می‌نمایم.

همچنین از استاد کرامت‌دور جناب آقای دکتر کریم رضا دوست و جناب آقای دکتر حسین زاده، و جناب دکتر سید عبدالمحسین نبوی که در این مقطع تحصیلی از محضر پر فضیلتشان بهره‌بردارم، صمیمانه تشکر می‌نمایم. از خانواده عزیزم که همواره از لطف و مرحمت ایشان بهره‌جسته‌ام خالصانه تشکر می‌نمایم. امیدوارم که خداوند متعال بنده را یاری نماید تا بتوانم گوشه‌ای از محبت‌های ایشان را جبران نمایم. همچنین از سایر دوستان و عزیزانی که مراد طول این دوران از تحصیل یاری نموده‌اند، تشکر می‌نمایم.

نام خانوادگی: محمدی	نام: شعبان
عنوان پایان نامه: بررسی جامعه شناختی رابطه سرمایه اجتماعی با رفتارهای زیست محیطی مسئولانه (مورد مطالعه: شهروندان ۱۵ سال و بالاتر شهر اهواز)	
استاد راهنما: دکتر عبدالرضا نواح	
استاد مشاور: عزیز حزباوی	
درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته گرایش: جامعه شناسی
محل تحصیل: دانشگاه شهید چمران اهواز	
دانشکده: اقتصاد و علوم اجتماعی	
تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۹۳/۰۶/۸	تعداد صفحه: ۱۳۰
مفاهیم کلیدی: رفتارهای زیست محیطی مسئولانه، سرمایه اجتماعی، اعتماد عمومی.	
<p>چکیده</p> <p>هدف مطالعه حاضر، بررسی جامعه شناختی رابطه بین سرمایه اجتماعی با رفتارهای زیست محیطی مسئولانه شهروندان ۱۵ سال و بالاتر شهر اهواز می باشد. روش تحقیق، پیمایشی و با ابزار پرسشنامه اطلاعات لازم جمع-آوری شده است. نمونه تحقیق شامل ۳۸۴ نفر از ساکنان شهر اهواز است که از طریق نمونه گیری خوشه ای انتخاب شده اند. یافته های این تحقیق نشان می دهد که بین تمامی متغیرهای مستقل با متغیر وابسته رابطه معناداری وجود دارد. همچنین بین متغیرهای سن، جنسیت، تحصیلات و قومیت با رفتارهای زیست محیطی مسئولانه رابطه معنی-داری وجود دارد. نتایج حاصل از رگرسیون نشان می دهد که تنها دو متغیر سرمایه اجتماعی و اعتماد عمومی معنادار بوده اند که در مجموع ۷۰ درصد از تغییرات مربوط به رفتارهای زیست محیطی مسئولانه را این دو متغیر تبیین می کنند.</p>	

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

۲	۱-۱- مقدمه.....
۴	۲-۱- بیان مساله.....
۷	۳-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۹	۴-۱- اهداف تحقیق.....
۹	۱-۴-۱- هدف کلی.....
۹	۲-۴-۱- اهداف فرعی.....

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۱۱	۱-۲- مقدمه.....
۱۱	۲-۲- دیدگاه های نظری در مورد سرمایه اجتماعی.....
۱۱	۱-۲-۲- جورج زیمل.....
۱۲	۲-۲-۲- هربرت بلومر.....
۱۴	۳-۲-۲- آنتونی گیدنز.....
۱۶	۴-۲-۲- پیر بوردیو.....
۱۸	۵-۲-۲- جیمز کلنن.....
۲۰	۶-۲-۲- فرانسیس فوکویاما.....

- ۲۱-۲-۷- رابرت پاتنام.....
- ۲۴-۳-۲- انتخاب عقلانی در نظریه های جامعه شناسی.....
- ۲۵-۳-۱- نظریه ماکس وبر.....
- ۲۶-۳-۲- نظریه جان هرسانی.....
- ۲۸-۳-۳- نظریه جیمز کلنن.....
- ۳۳-۴-۲- پیشینه پژوهش.....
- ۳۳-۴-۱- مطالعات داخلی.....
- ۴۰-۴-۲- مطالعات خارجی.....
- ۴۵-۴-۳- نقد و بررسی پیشینه مطالعاتی.....
- ۴۶-۵-۲- چارچوب نظری.....
- ۴۶-۵-۱- پیر بوردیو (۱۹۳۰-۲۰۰۲).....
- ۴۷-۵-۲- جیمز کلنن (۱۹۲۶-۱۹۹۵).....
- ۴۸-۵-۳- رابرت پاتنام (۱۹۴۱).....
- ۴۹-۵-۲- فرانسیس فوکویاما (۱۹۵۱).....
- ۴۹-۵-۵- نظریه کنش اجتماعی.....
- ۵۳- نظریه کنش اجتماعی.....
- ۵۴-۶-۲- مدل مفهومی پژوهش.....

۵۵.....۷-۲- فرضیه های پژوهش

۵۶.....۸-۲- جمع بندی فصل

فصل سوم: روش شناسی پژوهش

۵۹.....۳-۱- مقدمه

۵۹.....۳-۲- روش تحقیق

۶۰.....۳-۳- معرفی ابزارهای جمع آوری اطلاعات

۶۱.....۳-۴- واحد تحلیل

۶۱.....۳-۵- جمعیت آماری

۶۲.....۳-۶- شیوه نمونه گیری

۶۳.....۳-۷- تعیین حجم نمونه

۶۴.....۳-۸- تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای تحقیق

۶۵.....۳-۹- تعیین روایی و پایایی

۶۵.....۳-۹-۱- روایی (اعتبار)

۶۶.....۳-۹-۲- پایایی

۶۶.....۳-۹-۲-۱- محاسبه آلفای کرونباخ

۶۷.....۳-۱۰- روش تجزیه و تحلیل دادهها

۶۸.....۳-۱۱- تعریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای جمعیت شناختی

- ۶۸.....سن. ۱-۱۱-۳
- ۶۸.....جنسیت. ۲-۱۱-۳
- ۶۸.....وضعیت تاهل. ۳-۱۱-۳
- ۶۸.....قومیت. ۴-۱۱-۳
- ۶۹.....تحصیلات. ۵-۱۱-۳
- ۶۹.....پایگاه اجتماعی - اقتصادی. ۶-۱۱-۳
- ۶۹.....بعد عینی پایگاه اجتماعی - اقتصادی. ۱-۶-۱۱-۳
- ۷۰.....بعد ذهنی پایگاه اجتماعی - اقتصادی. ۲-۶-۱۱-۳
- ۷۲.....تعاریف مفهومی و عملیاتی دیگر متغیرهای مستقل. ۱۲-۳
- ۷۲.....سرمایه اجتماعی. ۱-۱۲-۳
- ۷۲.....اعتماد نهادی. ۲-۱۲-۳
- ۷۳.....اعتماد عمومی. ۳-۱۲-۳
- ۷۴.....گرایش به مشارکت محلی. ۴-۱۲-۳
- ۷۵.....عضویت در نهادهای مدنی. ۵-۱۲-۳
- ۷۶.....متغیر وابسته: رفتارهای زیست محیطی مسئولانه. ۱۳-۳
- ۷۸.....جمع بندی فصل. ۱۴-۳

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

- ۸۰-۱-۱-۴- مقدمه..... ۸۰
- ۸۰-۲-۴- آمار توصیفی..... ۸۰
- ۸۰-۱-۲-۴- توصیف ویژگی‌های جمعیت نمونه..... ۸۰
- ۸۰-۱-۱-۲-۴- متغیر سن..... ۸۰
- ۸۱-۲-۱-۲-۴- متغیر جنسیت..... ۸۱
- ۸۱-۳-۱-۲-۴- متغیر وضعیت تاهل..... ۸۱
- ۸۲-۴-۱-۲-۴- متغیر تحصیلات..... ۸۲
- ۸۳-۵-۱-۲-۴- متغیر قومیت..... ۸۳
- ۸۳-۶-۲-۱-۴- متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی..... ۸۳
- ۸۳-۱-۶-۲-۱-۴- متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی در بعد عینی..... ۸۳
- ۸۴-۲-۶-۱-۲-۴- متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی ذهنی..... ۸۴
- ۸۵-۸-۲-۲-۴- آماره‌های توصیفی سایر متغیرهای مستقل تحقیق..... ۸۵
- ۸۵-۳-۲-۴- توصیف ویژگی‌های متغیر وابسته (رفتارهای زیست محیطی مسئولانه)..... ۸۵
- ۸۶-۳-۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها..... ۸۶
- ۸۶-۱-۳-۴- آزمون فرضیه‌های تحقیق..... ۸۶
- ۸۶-۱-۱-۳-۴- آزمون فرضیه نخست..... ۸۶

- ۸۷.....۴-۳-۱-۲-آزمون فرضیه دوم.....
- ۸۸.....۴-۳-۱-۳-آزمون فرضیه سوم.....
- ۸۸.....۴-۳-۱-۴-آزمون فرضیه چهارم.....
- ۸۹.....۴-۳-۱-۵-آزمون فرضیه پنجم.....
- ۹۰.....۴-۳-۲-آزمون متغیرهای زمینه ای با متغیر رفتارهای زیست محیطی مسئولانه.....
- ۹۰.....۴-۳-۲-۱-آزمون فرضیه اول.....
- ۴-۳-۲-۱-۱-«به نظر می رسد بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی عینی و رفتارهای زیست محیطی مسئولانه رابطه وجود دارد.».....
- ۴-۳-۲-۱-۲-«به نظر می رسد بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی ذهنی و رفتارهای زیست محیطی مسئولانه رابطه وجود دارد.».....
- ۹۱.....۴-۳-۲-۲-آزمون فرضیه دوم.....
- ۹۲.....۴-۳-۲-۳-آزمون فرضیه سوم.....
- ۹۳.....۴-۳-۲-۴-آزمون فرضیه چهارم.....
- ۹۴.....۴-۳-۲-۵-آزمون فرضیه پنجم.....
- ۹۵.....۴-۳-۲-۶-آزمون فرضیه ششم.....
- ۹۶.....۴-۴-ضرایب همبستگی تفکیکی بین متغیرهای مستقل و وابسته.....
- ۹۹.....۴-۵-یافته ها و تحلیل های رگرسیون چند متغیره تحقیق.....

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱-۵- مقدمه.....	۱۰۴
۲-۵- نتایج تئوریکی فرضیات و مقایسه نتایج با پیشینه و نظریات تحقیق.....	۱۰۵
۳-۵- پیشنهادات کاربردی.....	۱۱۱
۴-۵- پیشنهادات پژوهشی.....	۱۱۳
۵-۵- محدودیتهای پژوهش.....	۱۱۴
۶-۵- خلاصه فصل.....	۱۱۵
منابع فارسی.....	۱۱۷
منابع لاتین.....	۱۲۳
پیوست‌ها.....	۱۲۷

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲: نحوه استخراج متغیرهای تحقیق.....	۵۳
جدول ۱-۳: ضرایب آلفای کرونیخ متغیرهای مختلف تحقیق.....	۶۷
جدول ۲-۳: گویه های سنجش پایگاه اجتماعی - اقتصادی در بعد عینی.....	۷۰
جدول ۳-۳: گویه های سنجش پایگاه اجتماعی - اقتصادی در بعد ذهنی.....	۷۱
جدول ۳-۴: گویه های سنجش متغیر سرمایه اجتماعی.....	۷۲
جدول ۳-۵: گویه های سنجش بعد اعتماد نهادی متغیر سرمایه اجتماعی.....	۷۳
جدول ۳-۶: گویه های سنجش بعد اعتماد عمومی متغیر سرمایه اجتماعی.....	۷۴
جدول ۳-۷: گویه های سنجش بعد گرایش به مشارکت محلی متغیر سرمایه اجتماعی.....	۷۵
جدول ۳-۸: گویه های سنجش بعد عضویت در نهادهای مدنی متغیر سرمایه اجتماعی.....	۷۶
جدول ۳-۹: گویه های سنجش متغیر رفتارهای زیست محیطی مسئولانه.....	۷۷
جدول (۱-۴): توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه های سنی.....	۸۱
جدول (۲-۴) آماره های توصیفی مربوط به متغیر جنسیت.....	۸۱
جدول (۳-۴) آماره های توصیفی مربوط به متغیر وضعیت تاهل.....	۸۲
جدول (۴-۴) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب متغیر تحصیلات.....	۸۲
جدول (۵-۴) آماره های توصیفی مربوط به متغیر قومیت.....	۸۳
جدول (۶-۴) توزیع فراوانی پاسخ گویان بر حسب متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی در بعد عینی.....	۸۴

- جدول (۴-۷) توزیع فراوانی پاسخ گویان برحسب متغیر پایگاه اجتماعی - اقتصادی در بعد ذهنی
 ۸۵.....
- جدول (۴-۸) : آماره های توصیفی مربوط به متغیرهای مستقل..... ۸۵
- جدول (۴-۹) آماره های توصیفی مربوط به متغیر رفتارهای زیست محیطی مسئولانه..... ۸۶
- جدول (۴-۱۰) رابطه بین متغیرهای سرمایه اجتماعی و رفتارهای زیست محیطی مسئولانه..... ۸۷
- جدول (۴-۱۱) رابطه بین متغیرهای اعتماد عمومی و رفتارهای زیست محیطی مسئولانه..... ۸۷
- جدول (۴-۱۲) رابطه بین متغیرهای گرایش به مشارکت محلی و رفتارهای زیست محیطی
 مسئولانه..... ۸۸
- جدول (۴-۱۳) رابطه بین متغیرهای عضویت در نهادهای مدنی و رفتارهای زیست محیطی
 مسئولانه..... ۸۹
- جدول (۴-۱۴) رابطه بین متغیرهای اعتماد نهادی و رفتارهای زیست محیطی مسئولانه..... ۸۹
- جدول (۴-۱۵) رابطه بین متغیرهای پایگاه اجتماعی - اقتصادی و رفتارهای زیست محیطی
 مسئولانه..... ۹۰
- جدول (۴-۱۶) رابطه بین متغیرهای پایگاه اجتماعی - اقتصادی عینی و رفتارهای زیست محیطی
 مسئولانه..... ۹۱
- جدول (۴-۱۷) رابطه بین متغیرهای پایگاه اجتماعی - اقتصادی ذهنی و رفتارهای زیست محیطی
 مسئولانه..... ۹۱
- جدول (۴-۱۸) رابطه بین متغیرهای «سن» و « رفتارهای زیست محیطی مسئولانه » ۹۲
- جدول (۴-۱۹) آزمون تفاوت میانگین (T) رفتارهای زیست محیطی برحسب جنسیت..... ۹۳

جدول (۴-۲۰) آزمون تفاوت میانگین (T) رفتارهای زیست محیطی مسئولانه برحسب وضعیت

تاهل..... ۹۳

جدول (۴-۲۱) آزمون آنالیز واریانس یک طرفه رفتارهای زیست محیطی مسئولانه برحسب قومیت

..... ۹۴

جدول (۴-۲۲) آزمون آنالیز واریانس یک طرفه تحصیلات و رفتارهای زیست محیطی مسئولانه

..... ۹۵

جدول (۴-۲۳) تجزیه و تحلیل رگرسیون چند متغیره متغیرهای مستقل و رفتارهای زیست

محیطی مسئولانه..... ۱۰۱

جدول (۴-۲۴) نتایج حاصله از رگرسیون چند متغیره فرضیه های تحقیق..... ۱۰۱

شکل (۱-۴): مدل تحقیق با درج ضرایب بتا..... ۱۰۲

شکل (۲-۱) مدل مفهومی پژوهش..... ۵۵

فصل اول

کلیات پژوهش

طبیعت و محیط زیست موهبتی خداوندی است که از مجموعه موجودات، منابع و عوامل و شرایط هماهنگی که در اطراف هر موجود زنده وجود دارد و ادامه حیات به آن وابسته است به وجود می‌آید. محیط زیست محل زندگی و تامین کننده اصلی‌ترین نیازهای انسان است و پدیده‌ای می‌باشد که هر روز بر اهمیت آن افزوده می‌گردد اما متأسفانه انسان در دوران سلطه اش بر این کره خاکی به استفاده بی رویه و بدون برنامه ریزی از منابع طبیعی، ایجاد الودگی های خطرناک در خاک، آب و هوا و از بین بردن توان زیست آن پرداخته است (اکبری و ادهمی، ۱۳۸۵).

در پیگیری علل و عوامل آن دو عامل بیشتر جلب توجه می کنند یک دیدگاه انسان متمدن نسبت به طبیعت، دیگری توسعه فن آوری است. بشر متمدن خود را مالکیت طبیعت دانسته و بر این باور است که انسان به عنوان اشرف مخلوقات حق هر گونه استفاده از طبیعت را داراست و بدون آن که در بازسازی و نگهداری آن مسئولیتی داشته باشد و از طرف دیگر با توسعه فن آوری بشر دستاوردهای عظیم و شگفت‌انگیزی به دست آورده در حالی که همین علل سازنده و دگرگون کننده زندگی بشر را در معرض نابودی قرار داده است (ولایی، ۱۳۸۴: ۲۴).

یکی از دلایل عمده عدم مشارکت افراد در حفاظت از محیط زیست نداشتن علاقه است، به طوری که افزایش علاقه عمومی برای شناخت مشکلات در اولین مرحله فرآیند جلب مشارکت عمومی است، لیکن افکار عمومی اطلاعات کمی نسبت به موضوع دارند و اکثریت جامعه باید برای شناسایی مشکلات و واقعیت‌های محیط ترغیب شوند (مارزو^۱، ۱۹۸۰: ۲۲).

1 . Marzo

از سوی دیگر، مردم به تنهایی توانایی محافظت از محیط زیست خود را ندارند، حال به هر گونه که باشد. باید ارگان‌ها، سازمان‌ها، نهادها نیز مانند شهروندان وظایفی بر عهده گیرند و به معنای دیگر وظایفی که بر عهده شهروندان است بر عهده سازمان‌ها و دیگر ارگان‌ها نیز می‌باشد. وظیفه مهم سازمان‌ها ایفای نقش‌های مهم در این زمینه از جمله توجه مردم به ارزشمند بودن محیط زیست و برجسته سازی این مهم با ساخت و اجرای هنجارهای مناسب شهری است.

افزایش مشکلات و بحران‌های زیست محیطی در جهان از یک طرف و درک پیامدهای بلند مدت موضوعات زیست محیطی در زندگی انسان‌ها از سوی دیگر، باعث شده است تا طی نیم قرن گذشته اهمیت بحث در مورد محیط زیست و مسایل زیست محیطی افزایش یابد (بوداک^۱، ۲۰۰۵).

در نتیجه توجه به مسایل و مشکلات زیست محیطی برآمدند. یکی از راهکارهای اجتناب از آسیب رساندن به محیط زیست و جلوگیری از تخریب آن، تغییر رفتار انسان‌ها به سمت و سوی ابعاد طبیعت گرایانه است (کیومبیتا و پاول^۲، ۲۰۰۰). در این راستا، آگاهی از مسایل و موضوعات زیست محیطی، معمولاً به عنوان پیش‌نیازی برای دغدغه زیست محیطی و نهایتاً رفتارهای حفاظت از زیست محیطی محسوب می‌شود (هانگرفورد و ولک^۳، ۱۹۹۰). دانش زیست محیطی به عنوان توانایی فرد در درک و ارزیابی اثر جامعه روی اکوسیستم تعریف شده است (گامبرو و سویتزوکی^۴، ۱۹۹۶).

1 . Budak
2 . quimbita & Pavel
3 . Hungerford & Volk
4 . Gambro & Switzky

گامبرو و سویتزوکی (۱۹۹۶) خاطر نشان می کنند که دانش زیست محیطی، خود را در قالب درک مسایل زیست محیطی و منشاء، مسایل و پیامدهای آن نشان می دهد. از نظر برخی از صاحب نظران، دانش زیست محیطی با رفتار زیست محیطی ارتباط دارد (چنوگ و همکاران^۱، ۱۹۹۷). به عنوان مثال، لارسن^۲ معتقد است که آگاهی از مسایل زیست محیطی باعث افزایش ارتباط بین سلامت فردی و حفاظت زیست محیطی خواهد شد (لارسن، ۱۹۹۵). بنابراین، دانش را می توان به عنوان عاملی در نظر گرفت که به افراد، برای ایجاد یک درک و حساسیت نسبت به مسایل زیست محیطی مرتبط با آن کمک می کند (وگ^۳، ۲۰۰۶؛ یورزان^۴، ۲۰۱۲).

به عبارت دیگر می توان گفت دانش و آگاهی زیست محیطی، که نشانه هایی از سرمایه اجتماعی افراد محسوب می شوند با رفتارهای زیست های محیطی مسئولانه ارتباط تنگاتنگی دارد که این امر در تحقیق متعدد به طور مستقیم و غیر مستقیم نیز مورد اشاره بوده است.

۱-۲- بیان مساله

امروزه بحران های سیاسی، اقتصادی و مسایلی نظیر محدودیت دوام ذخایر فسیلی، نگرانی های زیست محیطی، ازدحام روز افزون جمعیت، رشد اقتصادی و میزان مصرف، همگی مباحث جهان شمولی هستند که با گستردگی تمام، فکر اندیشمندان را در یافتن راهکارهای مناسب برای حل معضلات انرژی در جهان و بخصوص بحرانهای زیست محیطی به خود مشغول داشته است (حقیقیان، پورافکاری و جعفر نیا، ۱۳۹۱). در این مورد نیز مثل هر موضوع اجتماعی و سیاسی دیگر ابتدا فقط اقلیت کوچکی اهمیت آن را درک می کردند. بنابراین لازم بود برای تاکید بر این

1 . Chenug et al

2 .Larsen

3 . Vege

4 . Uzun

مساله بر این جنبه های منفی آن پافشاری شود تا توجه افکار عمومی به مسایل محیط زیست جلب گردد. بنابراین دوره های اول محیط گرایی^۱ جدید به طور عموم به مقابله بین دو گروه می گذشت. یکی محیط گرایان یا طرفداران حفظ محیط زیست و دیگری آنها که طرفداران توسعه خوانده می شدند. هریک از دو طرف خود را ناجی جهان می دیدند و دیدگاه های دیگر را مخاطره آمیز جلوه می دادند (بوتکین و ادوارد^۲، ۲۰۰۶).

در همین راستا، امروزه دانشمندان خواستار مشارکت بیشتر افراد عادی در مباحث مربوط به سیاستگذاری و برنامه ریزی محیط زیست می باشند (ایوانز و بیرچنف^۳، ۲۰۰۱). به عبارت دیگر؛ در دهه های پایانی قرن بیستم، روش های جلب مشارکت مردم در برنامه ریزی و مدیریت منابع طبیعی و مدیریت محیط زیست، تحت دگرگونی های اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، دست خوش تغییرات عمده ای شده است. روند دهه های گذشته در کشورهای پیشرفته صنعتی بیانگر این واقعیت است که کارگزاران دولتی، کارشناسان و نیز مدیران عرصه های محیط زیست و منابع طبیعی به رهیافتی تازه روی آورده اند (خاتون آبادی، ۲۰۰۴). در این رهیافت تازه، به انسان و رفتارهای او به عنوان یکی از عناصر و عوامل اصلی حافظ منافع زیست محیطی و عامل تقویت کیفیت محیط زیست توجه خاص مبذول گردید. اگر مشکلات فراگیر آلودگی محلی، منطقه ای و جهانی را در نظر بگیریم، هیچ کسی با گنجاندن واژه کیفیت محیط زیست در میان اهداف جهانی مخالف نیست (عقیلی، خوش فر، صالحی: ۱۳۸۸) به طور کلی، از نظر بیشتر افراد کیفیت محیط زیست به معنای کیفیت هوا، آب و زمین است ولی وقتی این واژه برای جهت دادن به سیاست

1. Environmentalism
2. Butkin & Edvard
3. Evans & Birchenough